

ANTECKNINGAR

1955

RUNE JANSSON

Till Geif med vänlig
hälsning
från
Perme Jansson

23 maj

Jag önskar föra in oskuldsfulla åskådare, med ögon oförstående, varande endast såsom en kanal, mellan verket och den inre mottaglighetens tarmludd.

Jag vill föra ut det språk, jag med ett ständigt lyssnande, flanerande arbets- och arbetslöshets påpasslighet, dras till, befinner mig inför, och jag vill misstänksamt avlägsna, det min intuition icke tillät sig.

Jag önskar en värld, vars människor ej framseende, uppfostrade, som ej lärt sig skillnaden på sött och surt, som inte vet det sötas njutning och suras surhet, att de blickar in med denna direktet, som är den enda möjligheten att nå, att förtära verket, utan ett tungomåls förmedlande.

Det måleriet är för längesedan borta från förhållandet till motivet. Det är inte figurativt eller nonfigurativt, inte avbildande på något sätt, har ingen sådan direkt anknytning till en omvärld, inte abstrakt, inte konkret mer än linneduken med färg på. Det bildar i sig självt ett ejavbildande bildspråk, applicerar ej geometri på ytan, i rädsla för associationer.

De världar som flyter upp ur duken mot sin åskådare, vill vara oförmedlade, oartikulerade, meningslösa, vill endast fånga din ögonkanal.

24 maj

Att sätta, tillföra, binda, belägga ytorna med materiens egenskaper. Att meddela det materialet vill säga i iakttagande dess talesätt, (de är många för samma material).

Att ge illusion eller ej, betyder intet, att ge rum eller ej, betyder intet, det finns inga sådana bestämmelser.

Ett arbete, om med fingrar, linjal eller pensel har ej minsta betydelse. Det rör sig endast om att ställa sig bejakande inför händelsernas plötslighet. Att tömma sina minsta fördomar och följa med, att alltid stå som ett förvånande frågetecken inför dess alla infall och acceptera.

Nog är det så, att ett fält, hur vidsträckt som helst, ligger till vårt förfogande, ligger för oss att upptäcka, betäcka med våra ögon, blickars eller materials infall. Outtalade språk, det är språken innan språken bildats. Kanske är det så, att vi i våra formvuxna, ärvda språk, finner oss otillfredsställda, kanske därför att läxan är för tråkig. Det direkta språket, oartikulerade meddelelsesättet, det finns massor av sådana sätt som vi alla möter, mer eller mindre utan att tänka på det, men som har möjligheter att avlockas, dirigeras, visas av oss (utöware) som vi giver det, om någon går före, är det lätt att gå efter.

25 maj

Som den döves och blindes språk, under sina, mot den s. k. yttervärlden tilltänkta kanaler. Det språk vi fick under en natt innan världsrymden blev utblickbar (utblickbar genom vetenskapsmännens distansbestämningar och lägesangivelser i ständigt möjligare exakthet). Dit vi vänder oss, som vi förut undflytt, till de s. k. skuggornas land, rädslans hemvist, där ligger det alltid lika förborgade fältet, som vi må vänja oss till, vara tillsamman med, i och tryggt bevandra, då vi lämnat sakkunskapens hela arsenal.

3 juni

Revolten av det alltid då (nu) godtagbara seendet.

Den »rörelse i tiden», som är ofrånkomlig och är spontant mer eller mindre omedveten, betingar också en visuell upplevelse just då, som kanske sedan befinnes värdelös och med detta blir ett museiföremål. Museerna, kultürens stora lagerplatser i så fall, på mänsklighetens vandräng. Då har vi länge nog befunnit oss i en tid av inventerande stagnation.

7 juni

Vi försöker göra historia med direkta viljan, men det historiska skeendet är självalstrande. Den historiska viljan drives alltid av en situations tvingande nödvändighets omständigheter. Den rubbade balansens återställande vilja, är den tvingande faktorn. Detta tror jag kan tillämpas på ismernas onaturlighet.

27 juni

I måleriet försöker jag en värld dit milstolparna visat mig.
Nu försöker jag mig åter och åter att simma och att få vattnet
att bära mig. Går först *med* vattnets sinnesvilja och får
mitt censoriska sinne utplånat och undervisar mig efteråt.

De konstuttryck som försöker skapa begrepp, är farliga,
icke anslående, stumma och stigtrampande (som jag ej tror på).

De som stiger över ett aldrig nedtrampat gräs, vill jag erfara.

28 juni

Självmédverkan, passivitet. Min medverkan är viktig så till
vida att jag förstår att skärpa, merframkalla, min ej
aktiva hållning, så att den slutgestaltande vilja vi har inom oss,
ej må tryckas undan. Det finns viljor dirigerade av lagar,
som vill bundenhet, en bestämmelse, enkel eller mer
komplicerad. Den drivande lagbundna aktiviteten, till de mer
eller mindre hastiga bestämmelserna, skall vi tränga
undan, till dess den helt försvinner, så att vi i absolut tomhet,
som oansträngda lyssnare, förmår medverka, till den visuella
gestaltningen.

20 juli

Nutiden förlorar sig i rörelsen, »allt rör sig». Begränsningen

i, att blicken, världsseendet, placeras in, sin människa
i en karusell, i tomma rymder, som kometer eller meteoror.

Människan står ej längre på fasta marken, hon har
kastats ut i en hjälplöshet, hjälplösare än någonsin, svävande,
utan tyngdlag, driven vart som helst.

Renässansen uppfann centralperspektivet och därmed
all vilja att kasta sig ut, resa långt bort, resor efter nya världar,
att ge sig iväg mot avstånd, besegra dem, som man då
trodde. Kanske visste de ej då, att de gav sig iväg mot
avståndslöshet, obegränsning. Nu är det väl slutrest,
det tar bara ett par hundra år att få mänskligheten att ändra
kurs, att fatta det hela som en lögn, att få det ogiltigförklarat,
som något intresselöst. Vi får hoppas för mänsklighetens
skull, att den har riktat om sitt sökarljus mot sig
själv, för att upphäva, passera sig själv, sitt enklaste stadium,
man nu nöjer sig med.

Gudomligheten har visat vår tids meningslöshet i vår tids väg.

Pris 1 kr

Lilla Paviljongens Förlag
Brewitz Tryckeri, Stockholm 1955